

INNSPILL TIL HANDLINGSPLAN FOR DELTAKELSE

Norske band representerer en betydelig kultur- og opplæringsaktivitet som finner sted hver eneste dag i hele landet. Gjennom deltakelse i band styrker barn og ungdommer sitt engasjement og medbestemmelse i samfunnet og musikklivet. Bandorg er en landsomfattende interesse- og kompetanseorganisasjon for unge mennesker som driver med musikk. Vi støtter med kunnskap og tilskudd for å gjøre det enklere og bedre å ha musikk som aktivitet i Norge. Bandorg representerer 5 000 medlemmer fordelt på litt over 1 000 grupper fra hele landet, og vi har jobbet for et levende og levedyktig musikkliv siden 2006.

Dagens byråkrati skaper forskjeller

Prinsipper for klarspråk er dessverre lite utbredt i norsk kulturpolitikk, og det offentlige hjelpeapparatet er i tillegg svært byråkratisk innrettet. Viktig informasjon om muligheter, tilskudd og regler kan være vanskelig å forstå uten erfaring med offentlige myndigheter.

Bandorg synes det er en demokratisk utfordring at mange ungdommer synes at det etablerte forvaltningsspråket, som brukes i politikk og offentlige brev, er fremmed og kan være vanskelig å forstå. *Hvordan kan vi forvente at unge mennesker skal bli mer aktive og delta mer, når vi ikke henvender oss til dem direkte og på en måte som ikke forutsetter kompetanse om det offentlige?*

Aktiviteten til våre medlemsgrupper, som er selvstyrt og egenorganisert, har ikke samme forutsetninger for å lykkes i kampen om oppmerksomheten fra det offentlige. I et skolekorps eller idrettslag er det erfarne voksne som legger til rette og følger opp aktiviteten over tid, og som sørger for økonomi, kontinuitet og utvikling. Viktige samfunnsgoder oppleves å være innrettet for aktører som kan spillet og som kjenner spillereglene.

Bandorg er glad på vegne av musikklivet når musikkorpsene og orkestre nylig fikk 6,5 ekstra millioner til sine aktiviteter. Musikklivet består imidlertid av utrolig mange flere organisasjoner og musikkuttrykk, som har høy aktivitet og gir et viktig tilbud til norske barn og ungdommer. Vi "andre" har akkurat like stort behov for god finansiering og bli prioritert.

- For å øke deltakelsen i musikk- og fritidslivet må vi anerkjenne og prioritere et større mangfold av aktiviteter. Anerkjennelse motiverer og bygger tillit.
- Unge band har sjelden et støtteapparat med voksne hjelpere, og må derfor finne sin vei i musikklivet på egen hånd. Bruk av viktige samfunnssteder – og deltakelse i fritidsaktiviteter, skal ikke forutsette kompetanse om det offentlige. Egenorganisert ungdomskultur taper nesten alltid kampen om oppmerksomheten fra det offentlige, og dette forsterker opplevelsen og inntrykket av at kulturløftet gjelder ikke for alle.

Begreper og definisjoner går ut på dato

Til tross for flere tiår med kulturpolitiske mål om forenkling, mangfold og inkludering, har de offentlige spillereglene i Norge endret seg lite. Lover og forskrifter har stort sett de samme kriteriene og sentrale definisjoner som for 30 år siden. Kultur- og fritidslivet har derimot endret seg mye. Hva er en gruppe, og hva er et medlem i 2023? Hvordan omtaler vi fritidsaktiviteter i samfunnsdebatten, og hva regner vi inn i dette begrepet? Gjør vi det samme etter skole og jobb i dag, som vi gjorde for 30 år siden?

- Bandorg mener at det er behov for et oppdatert kunnskapsgrunnlag for at politikken skal virke like godt for unge band som for grupper i tradisjonelle fritidsorganisasjoner. Begrepene som brukes for å beskrive, anerkjenne og prioritere aktivitet har gått ut på dato. Revidering av definisjoner, kriterier og vilkår i lovverk må gjøres oftere.
- Mye av musikkaktiviteten vår viser dessverre ikke igjen i den offentlige statistikken. Band har enten for få personer i gruppen, for stor aldersvariasjon blant medlemmene, eller holder ikke på sammen lenge nok til å kunne telles.
- Som samfunn vil vi fortsette å reprodusere dagens forskjeller, så lenge vi prioriterer aktivitet etter perspektiver og begreper fra tiden som ligger bak oss. Vi i Bandorg mener en handlingsplan for økt deltakelse er en god anledning til å finne ut hvordan dagens barn og unge bruker tiden sin, og at denne planen kan være starten på en ny offentlig utredning om statlig støttepolitikk for frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner.

Offentlige tilskuddsordninger har alvorlige demokratiske blindsoner

Offentlige tilskuddsordninger for frivillig aktivitet har i stor grad samme oppbygging. Ordningene stiller krav til både søknad og søker, og er styrt etter et særskilt regelverk eller en forskrift. For søknader om driftsstøtte til medlemsbaserte organisasjoner stilles det som regel også svært spesifikke krav til dokumentasjon av medlemstall og tidspunkt for telling av medlemmene.

I ordningene som Bandorg benytter er tidspunktet for telling av medlemmer 31. desember. En av våre største utfordringer er at vi ikke kan dokumentere aktivitet når den finner sted. Forskriften for *Tilskudd til frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner* tillater nemlig ikke å dokumentere og telle medlemskap på andre tidspunkt enn 31. desember.

Ung musikkultur er ofte flyktig og kortvarig. Vi opplever dessverre at mange band enten er ikke er medlem i organisasjonen vår lenge nok, eller melder seg ut rett før tidspunktet for telling, og kan da ikke tas med i tellegrunnlaget vårt. Band som ikke leverer årsrapport kan heller ikke telles med for grunnlagsåret.

- Vi mener at gjeldende bestemmelser for tellestidspunkt skaper en demokratisk blindsoner, som ikke evner å fange opp aktiviteten og deltakelsen som faktisk skjer lokalt og i organisasjonene. Dokumentasjon av medlemskap og aktivitet er svært viktig for å opprettholde samfunnets tillit til kulturfrivilligheten. Vi mener imidlertid at innhenting av årsrapporter bør kunne skje i grunnlagsåret, og at tidspunktet for telling for eksempel kan gjøres en gang i halvåret. Enkle grep som dette vil gjøre frivilligheten i stand til å hjelpe flere, og legge til rette for mer kulturaktivitet både lokalt og sentralt.

Reglene er presise, men langt fra treffsikre

To vanlige utmålingskriterier i offentlige tilskuddsordninger er «tellende lokallag» og «tellende medlem». Et «tellende medlem» er presist definert som en person under 26 år som har betalt kontingent og kan dokumenteres pr. 31. desember i et gitt grunnlagsår. Et «tellende lokallag» består av minst fem tellende medlemmer. Også dette presist definert og avgrenset.

Det finnes mange band i Norge, og aktiviteten er stor. Våre musikkgrupper er imidlertid små og består av personer i ulik alder. Definisjonene for hva det offentlige regner som «tellende» treffer ung musikkultur svært dårlig. I NOU 2006: 13 beskrives flere viktige samfunnsendringer som påvirker behov og aktivitet i musikk- og kulturlivet. Det pekes blant annet på at «...unge mennesker i dag bruker flere år på utdanning og etablering enn hva som var tilfelle da 25 år som øvre aldersgrense ble innført i det norske tilskuddsregimet i 1962» (NOU 2006: 13, s. 56).

- Behovet for gode rammevilkår og tilskudd til å drive frivillig musikk- og kulturaktivitet slutter ikke etter ungdomstiden. De fleste band jobber mot et langsiktig mål om å lage og fremføre musikk. Noen når målet fort, men majoriteten er fortsatt underveis når de nærmer seg 26 år. Bandorg foreslår å endre aldersgrensen for «tellende medlem» til 28 år, og i tillegg endre tellende gruppestørrelse fra fem til fire personer.

Mer Frifond i monitor!

Bandorg har fordelt Frifondpenger til norske band og artister siden 2007. I snart 18 år har vi behandlet tusenvis av søknader, og har fordelt over 40 millioner kroner til lokal kulturaktivitet. Frifond er en offentlig tilskuddsordning som treffer musikklivet svært godt. Den er lite byråkratisk, har et lettfattelig siktemål og har utmålingskriterier som ikke diskriminerer små lokallag.

Frifondtilskudd spiller en svært viktig rolle for utviklingen til norske band og artister. Alle store band og artister begynner i det små, og alle trenger hjelp på et tidspunkt. Med tilskudd fra Frifond kommer drømmen nærmere, og målene blir mer oppnåelige. Bandorg har gleden av å hvert år gi tilskudd til tiltak som den avgjørende debutplata, kjøp av viktige instrumenter og støtte til konserter som former karrierer og forandrer liv.

Frifonds tilskuddsramme har dessverre blitt mindre de siste årene. I fordelingen av spiloverskuddet på ca. seks milliarder fra Norsk Tipping går bare 18 prosent til kulturformål, mens idrettsformål får 64 prosent. I 2011 var andelen til kulturformål på 36,5 prosent.

- Ved å øke tippene til kulturformål litt, vil rammevilkårene for musikk og ungdomskultur kunne øke dramatisk. Bandorg mener at andelen av spillemidlene til kultur må tilbakeføres til 36,5 prosent, og at Frifond også gjeninnføres som egen post i statsbudsjettet og tilføres ekstra penger. Dette vil gi musikk- og kulturlivet mer rettferdige vilkår sammenlignet med andre fritidsaktiviteter, og ikke minst vil også mer penger gi aktivitet til flere.
- Bandorg fordeler årlig litt over 5,5 millioner kroner til medlemmenes lokale musikkultur. Omsøkt beløp har i gjennomsnitt vært mellom 15–20 millioner kroner de siste fem årene. Det reelle behovet for aktivitetsmidler er opp mot 300 prosent høyere enn pengene vi har til rådighet.

Vi trenger flere øvingsrom med bedre lyd

Hver uke har ca 500 000 personer musikkøvelser i omtrent 10 000 ulike lokaler over hele landet. Nærmere 8 000 av rommene vi bruker til musikk er ikke egnet til formålet. Dårlige lydforhold har en rekke negative konsekvenser for både gruppen og den enkelte: Det første som ryker er kvalitet og trivsel, og på sikt kan man også pådra seg alvorlige hørselskader.

For å løse dette må det offentlige først og fremst anerkjenne at rom som brukes til musikkformål skal være egnet til dette. I tillegg må det vedtas et kulturpolitisk mål om å prioritere og finansiere kartlegging av akustikk i alle lokaler som brukes av musikklivet. Som en direkte konsekvens av akustikkmålingene til Norsk musikkråd blir stadig flere lokaler både kartlagt og forbedret.

- Alle lokaler som brukes av musikk- og kulturlivet bør akustikkmåles og utbedres.

School of rock (offentlige bygg kan utnyttes bedre)

Tilgangen til å utøve demokrati og delta i frivilligheten skal være lik for alle, uavhengig hvem du er og hvor du bor. Bandorg mener at skoler og andre offentlige bygg har god kapasitet til å huse flere kulturaktører og mer musikkaktivitet enn per i dag.

Retningslinjene som regulerer tilgang og bruk av kommunale lokaler varierer veldig fra kommune til kommune. Det samme gjelder kommunedelplanene som gir politiske føringer for prioriteringer lokalt. Musikklivet og andre fritidsaktiviteter har derfor svært ulike kår, avhengig av hvor du bor i Norge, hvem du er og når du trenger lokalene.

Prinsippet om likebehandling blir praktisert ulikt, fordi kommunenes retningslinjer for utlån er ulike – og blir også ofte gjenstand for tolkning lokalt. Fast tilgang til skoler på ettermiddagstid og i helger er avhengig av etablerte tillitsforhold. Voksenstyrte skolekorps har ofte dette, unge egenstyrte band har det sjelden.

- Ulikheten i tilgang til kommunale lokaler og egnede offentlige bygg er etter vårt skjønn svært uheldig, og gir kulturfrivilligheten svært ulike forutsetninger for å kunne samles og utøve grunnleggende demokratiske rettigheter.
- Bandorg mener at musikk- og kulturlivets tilgang til kommunale lokaler, og andre egnede offentlige bygg, er et nasjonalt anliggende og må innarbeides i Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven).

Med vennlig hilsen
Jo Tandrevold
Daglig leder

